

Innovationscenter och Regulatoriska sandlådor

Seminarium 9 mars

Mötesregler

- Se till så att mikrofonen är avstängd under presentationen.

- Det går bra att ställa frågor i chatten som rör förtydliganden av det som presenteras, vi försöker svara på dem löpande.

- I mån av tid tas övriga frågor upp i slutet (skriv gärna ned din fråga så att du inte glömmer den). När vi kommer till frågestunden så begär du ordet i chatten.

- Har du inte fått svar på din fråga går det bra att skicka ett meddelande till regulatoriskasandlador@ei.se

Det föränderliga energilandskapet medför utmaningar, och det ställs ett allt högre krav på tillsynsmyndigheter att hantera komplexa problem och vara redo att hantera det som ännu inte är känt. **Regleringen av energimarknaden kräver å ena sidan stabilitet och förutsägbarhet, å andra sidan behöver regelverk anpassas till den omfattande energiomställningens innovationer och rekommendationer från EU.**

Ei avser att inrätta ett innovationscenter

- Ei bedömer att det är lämpligt att regulatoriskt lärande och en eventuell försöksverksamhet implementeras stegvis och **startar med ett innovationscenter**. Ei avser att inrätta ett innovationscenter som kan fungera som en första kontaktpunkt för marknadsaktörer och innovatörer som är osäkra på regler, processer eller principer på energimarknaderna. Genom ett innovationscenter kan Ei ge information och viss vägledning samtidigt som centret kan bidra till regulatoriskt lärande för myndigheten.
- Med ett innovationscenter har myndigheten **bättre förutsättningar att möta marknadens behov och de rekommendationer och förslag kring regulatoriska sandlådor** eller regulatoriska växthus som kommer från Europeiska unionens råd, kommissionen och Council of European Energy Regulators (CEER), och som syftar till att underlätta den omfattande energiomställning som pågår.

Ei:s projekt

Bakgrund och uppdrag

Bakgrund

- Projektet har pågått under perioden mars 2022 till februari 2023.
- **Vårt uppdrag?** Utreda förutsättningar och ta fram ett förslag på hur en modell för regulatoriska sandlådor inom energimarknadsområdet kan implementeras i Sverige

Hur bör det juridiska ramverket se ut?

Vem eller vilka får delta?

Ska sandlådan erbjuda finansiering?

Vad händer när ett test är klart?

Projektaktiviteter

- Projektet har en extern referensgrupp med ca. 30 deltagare. Synpunkter och information har inhämtats genom enkät och intervjuer med referenspersoner, samt löpande seminarier. Ett rundabordssamtal inom ramen för EFFEKT-dialogen har genomförts.
- Konsultrapporten* som har beställts inom ramen för uppdraget har intervjuat en bred grupp av aktörer bestående av marknadsaktörer, internationella tillsynsmyndigheter samt svenska myndigheter och akademi.

*Läs mer: Merlin & Metis (2022). Regulatoriska sandlådor inom energimarknadsområdet

Vad är en regulatorisk sandlåda?

Vad är en regulatorisk sandlåda?

Utrymmen där aktörer under ett förenklat regelverk och under en begränsad tid kan få möjlighet att testa nya produkter, tjänster och affärsmodeller, vilka kan vara svåra att testa inom befintliga regelverk.

Begrepp och definition

- Förutom att det finns **olika definitioner** av regulatoriska sandlådor så existerar det även **olika översättningar** av det engelska begreppet ***regulatory sandboxes***. Kommittén för teknologisk innovation och etik (Komet) förordar att ***regulatoriskt växthus*** används som svenskt samlingsbegrepp för försöksverksamhet med koppling till regelverk, och deras val av begreppet grundar sig bland annat i en metafor.
- I rapporten används begreppet regulatoriska sandlådor för det policyverktyg och den typ av försöksverksamhet som på engelska benämns ***regulatory sandboxes***. Valet av begrepp baseras dels på att det är en direktöversättning från det engelska begreppet, dels att litteratur inom energimarknadsområdet använder regulatoriska sandlådor för att beskriva den experimentella metoden med tester under förenklade marknadsförhållanden.

Begrepp och definition

- **Försöksklausuler** (*fri översättning från engelskans *experimental clause**) är särskilda bestämmelser som tillåter avvikelser eller undantag från den reglering de ingår i.
- **Försöksklausuler** "[s]om ofta är den rättsliga grunden för regulatoriska sandlådor, definieras som rättsliga bestämmelser som gör det möjligt för de myndigheter som ska genomföra och upprätthålla lagstiftningen att från fall till fall utöva viss flexibilitet när det gäller att testa innovativa tekniker, produkter, tjänster eller metoder." (Europeiska unionens råd 2020) Benämns även ibland som **experimentsklausuler**.

Regulatoriska sandlådor som koncept

- Konceptet regulatoriska sandlådor har sin början inom IT-branschen, där en testmiljö eller sandlåda kan användas för att testa potentiellt skadliga koder utan att riskera att de infekterar hela systemet. Regulatoriska sandlådor återfinns även inom fintech-branschen och hälsovårdssektorn, och är nu en växande trend inom energiområdet (Quest 2020, Schittekatte 2021 et al.).
- **Regulatoriska sandlådor är ett av de verktyg som CEER har identifierat för att uppnå dynamisk reglering, och de beskrivs som en avgörande del av strategin för 2022–2025. Sandlådorna är närbesläktade med och kan ses som komplement till pilotprojekt, regulatoriska experiment och pilotregleringar (CEER 2022b).**
- Dynamisk reglering kan definieras som en regleringsstrategi som är tidsbegränsad och inriktad mot den reglerade verksamheten inom energisektorn och/eller de aktörer som deltar på energimarknaderna. I regleringen används experimentella arbetssätt för att hantera nya aspekter i energisystemet, med det slutliga målet att skapa underlag till framtida lagstiftning (CEER 2022a).

Regulatoriska sandlådor som koncept

- Trots skillnader delar de flesta sandlådor tre utmärkande egenskaper. De är tidsbegränsade, inriktade mot regulatoriskt lärande och medför undantag från regelverket. En annan gemensam nämnare är att en majoritet av sandlådor strävar efter att påskynda energiomställningen med hjälp av innovation (CEER 2022b).
- I den svenska lagstiftningen finns det sedan tidigare olika exempel på typer av undantag för försök och möjliggörande av innovation inom andra reglerade verksamheter. Undantagen regleras med så kallade tidsbegränsade författningar, försöksklausuler eller solnedgångsklausuler (Komet 2020: 21–24).
- ”I svenska lagar och förordningar används ordet *försöksverksamhet*, när det bedömts finnas behov av en särskild reglering för att genomföra försök inom ett visst område, exempelvis utbildning eller rättsväsendet. Sådan reglerad försöksverksamhet är vanligtvis tidsbegränsad och ska följas av en utvärdering innan eventuellt beslut tas om att permanenta regleringen. Ett exempel på detta tillvägagångssätt är förordningen (2017:309) om försöksverksamhet med självkörande fordon, som sedan 2021 gäller tills vidare och numera benämns förordningen om försöksverksamhet med automatiserade fordon.” (SOU 2022:68 s., 90)

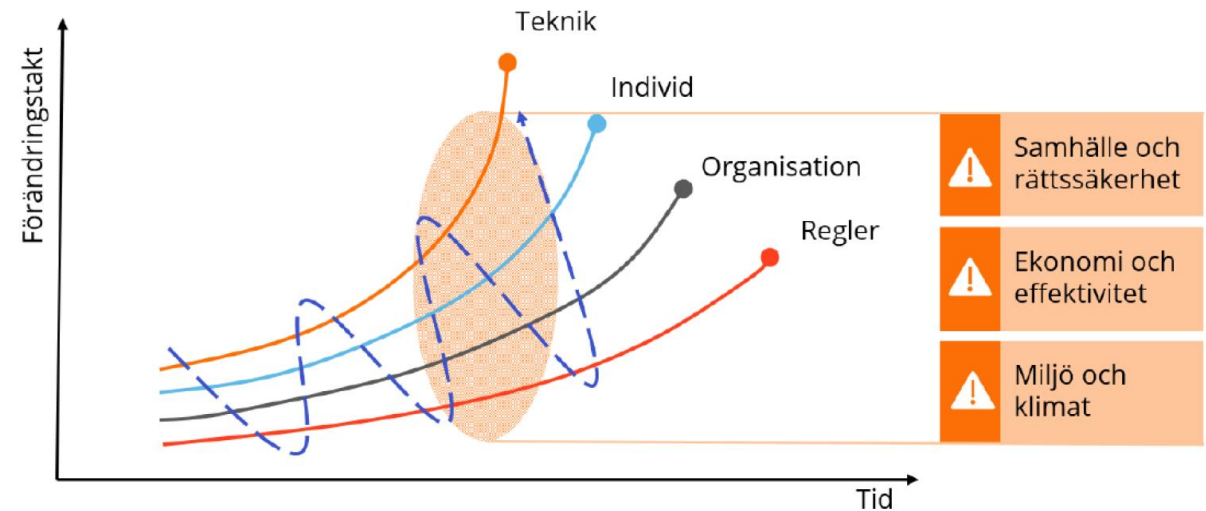
Varför behövs regulatoriska sandlådor?

Varför behövs regulatoriska sandlådor?

- Energiomställningen är en central del i **klimatomställningen** och kräver åtgärder inom alla sektorer, men särskilt viktig är energisektorn.
- Förändrade energibehov, digitalisering, teknisk utveckling, nya aktörer samt förändrad energitillförsel är olika faktorer som bidrar till en **snabb förändring av energisystemet**.
- Innovation har en avgörande roll i energiomställningen för att **kunna tackla nuvarande och framtida utmaningar** som det föränderliga energilandskapet medför.

Varför behövs regulatoriska sandlådor?

- Dynamisk reglering är fördelaktigt i sektorer som är under en omfattande omställning eller snabb teknologisk utveckling (AER 2021).
- CEER anser att **reglering måste vara stabil, men inte statisk**, och förenlig med den snabbt föränderliga marknadsutvecklingen som sker, samtidigt som den fortsätter att skydda energikonsumenternas intressen (CEER 2021).

Källa: Komet (2019) Förändringshastighet och risker

Varför behövs regulatoriska sandlådor?

- CEER belyser att det är en utmaning för nationella energitillsynsmyndigheter att hålla jämna steg med förändringar i energisektorn, och att se till så att **nuvarande reglering inte skapar hinder för innovation, samtidigt som de ska fortsätta att stärka och skydda konsumenter under en pågående energiomställning** (Schittekatte 2021 et al.).
- Regulatoriska sandlådor kan skapa fler möjligheter för tillsynsmyndigheter att främja **teknisk, ekonomisk och social innovation**. På lång sikt kan regulatoriska sandlådor möjliggöra utveckling av regelverk som uppfyller kraven på framtida energimarknader.

Behov av anpassningsbar och agil reglering

- CEER menar att implementeringen av Europaparlamentets och rådets nya direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden med el, det så kallade Ren Energi-paketet, har bekräftat att det finns ett behov av en anpassningsbar och agil reglering. Bestämmelser och tillsynsmyndigheters arbetssätt behöver utvecklas för att möjliggöra de förändringar som beskrivs i direktivet (CEER 2021).
- Regelverket för gasmarknaden står inför likvärdiga utmaningar, och för att nå den ökade ambitionsnivån för EU:s miljömål har det tagits fram ett förslag från Europeiska kommissionen. Förslaget innehåller ett reviderat gasmarknadspaket i form av ett direktiv och en förordning (CEER 2022a).

Rekommendationer och förslag från EU

- Inom EU uppmärksammas regulatoriska sandlådor på energimarknadsområdet. Europeiska unionens råd uppmanade i november 2020 Europeiska kommissionen att **fortsätta överväga användningen av experimentsklausuler vid utarbetande och översyn av lagstiftning. Följt av praktiska rekommendationer för eventuell framtida användning av regulatoriska sandlådor och experimentklausuler på EU-nivå.**
- I kommissionens plan för att minska beroendet av ryska fossila bränslen och påskynda energiomställningen (C/2022/3219) av den 18 maj 2022 ingår ett antal rekommendationer för att snabba upp tillståndprocesser för förnybar energi. **Medlemsstaterna uppmuntras att implementera regulatoriska sandlådor som kan bevilja undantag från nationella, regionala eller lokala regelverk för innovativa tekniker, produkter, tjänster eller arbetsätt. Undantagen ska underlätta tillståndsgivning för utbyggnad och systemintegration av förnybar produktion, energilagring och andra tekniker för ett fossilfritt energisystem, i linje med det europeiska regelverket.**
- Hinder till följd av tillståndsförfaranden kan påverka den framtida användningen av innovativ teknik för att minska koldioxidutsläpp och kommissionen anser att regulatoriska sandlådor kan uppmuntra innovation och underlätta anpassning av regelverket så att det även omfattar nya innovativa produkter, tjänster eller strategier (ibid.).

Nuvarande och kommande strategiarbete

- Kommissionen avser att lägga fram en mer **detaljerad strategi för användning av regulatoriska sandlådor**, och andra åtgärder andra kvartalet 2023 (Tillväxtanalys 2022, Europeiska kommissionen 2022b).
- CEER har även identifierat regulatoriska sandlådor som en avgörande del av sin strategi för hur tillsynsmyndigheter ska kunna hantera energiomställningen. Den nuvarande strategin sträcker sig från 2022 till 2025, vilket innebär att **Sverige inte kan hålla jämn takt med strategin om regulatoriska sandlådor inte implementeras skyndsamt**.

Teknik- och regelutveckling i otakt?

- I Sverige har Komet på uppdrag av regeringen tagit fram förslag för en ansvarsfull, innovativ och samverkande förvaltning som bland annat berör energiomställningen (SOU 2022:68). De belyser att nutida och framtida utmaningar inom energisystemet förutsätter att nya lösningar kan nyttjas vid behov men att teknikutveckling och regelutveckling idag går i otakt.
- Även Tillväxtanalys belyser taktproblemet att "[r]egulativa processer anses vara mer långsamma än vad snabb teknikutveckling kräver." (Tillväxtanalys 2022:10).
- Regelverket har ännu inte anpassats fullt ut för att möta de utmaningar som uppstår när energisystemet förändras och nya innovativa ekosystem behöver byggas upp. Innovationer riskerar därför att stöta på regulatoriska hinder, om det befintliga regelverket inte är anpassat för deras förutsättningar att delta på marknaden (Tillväxtanalys 2022).

Källa: SOU 2022:68

Omvärldsbevakning

Hur används och utformas regulatoriska sandlådor internationellt?

Omvärldsbevakning

- Regulatoriska sandlådor har implementerats i en rad länder med energimarknadsregleringar liknande den som finns i Sverige. Sandlådorna har inte någon gemensam standardutformning, utan har designats utifrån de legala förutsättningar som funnits i respektive land och utifrån avvägningar kring resurser, effektivitet och behov. De har även implementerats vid olika tidpunkter, och därför anpassats till det utökade europeiska regelverket på energimarknadsområdet i olika skeden av sandlådeprocessen.
- CEER identifierar ett antal karaktärsdrag hos de sandlådor eller sandlådeliknande koncept som har tillämpats av regleringsmyndigheter inom Europa. Sandlådorna kan särskiljas utifrån vilka aktörer som involveras, hur användningsområden och undantag initieras, vilken skala på testerna som tillåts och vilket urval som tillämpas (CEER 2022b).

Hur används och utformas regulatoriska sandlådor internationellt?

- Styrning (vem eller vilka har ansvar för den administrativa och operativa strukturen?)
- Behörighet (vem eller vilka kan delta i sandlådan?)
- Juridiskt ramverk (hur ser det juridiska ramverket ut?)
- Tidsperspektiv (hur länge är ansökningarna öppna och hur länge pågår testerna?)
- Testavgränsningar (vilka begränsningar har sandlådan?)
- Finansiering (finns det finansiering kopplat till sandlådan?)
- Exitstrategi (vad händer när sandlådan avslutas eller avbryts i förtid?)
- (Jeník och Duff 2020, CEER 2022b, QUEST 2020).

Policy- och innovationsdrivna regulatoriska sandlådor

- CEER anser att det är viktigt att särskilja policyinriktade sandlådor från innovationsinriktade. Policyinriktade sandlådor används av regleringsmyndigheter för att uppnå specificerade mål, medan innovationsdrivna sandlådor drivs av efterfrågan och att ge innovatörer snabbare marknadstillträde. Omvärldsbevakningen visar å andra sidan att sandlådor ofta har inslag av båda inriktningarna.
- Majoriteten av de intervjuade länderna ser ett behov av både innovationsdrivna sandlådor och att i större eller mindre utsträckning kunna initiera eller styra sandlådorna på ett policydrivet sätt. I Frankrike tillämpas till exempel innovationsdrivna ansökningsperioder, men tillsynsmyndigheten kan välja att på ett policydrivet sätt bestämma teman för en ansökningsperiod.

Exempel på regulatoriska sandlådor

- Det finns exempel inom EU där medlemsstater använder regulatoriska sandlådor för utvecklingen av vätgasframställning genom omvandling av elektricitet till en annan energibärare, även kallat för power-to-X. I Danmark återfinns bland annat två energiföretag som har fått godkänt att utveckla projekt för power-to-X utan att behöva följa den nationella lagstiftningen (Tillväxtanalys 2022).
- I de innovationsdrivna sandlådorna har vanliga ämnen varit bland annat affärsmodeller för elfordon och energieffektivisering, lagringstekniker och mikronät, peer-to-peer-tjänster, aggregering och nättariffer (Merlin & Metis 2022).
- Exempel på policymål som sandlådorna i olika länder ska bidra till är en säker och effektiv nät drift med stora andelar förnybar energi, och att utnyttja potentialen för ökad effektivitet och flexibilitet. Andra exempel är att säkerställa att aktörer i kraftsystemet samverkar på ett effektivt och säkert sätt och att den befintliga nätstrukturen kan användas effektivare. Specifika frågor som lyfts fram är bland annat att utveckla system för att enkelt skicka förfrågningar om flexibilitet från högre till lägre nätnivåer och att testa digitala nätverk för att effektivt integrera vindkraft i ett sektorskopplat energisystem.

Exempel på regulatoriska sandlådor

- En österrikisk förstudie från 2021 analyserar flera potentiella användningsområden för regulatoriska sandlådor vid implementering av Ren Energi-paketet och andra europeiska regelverk (Veseli et al 2021). Bland annat nämns regleringen av energigemenskaper, blockchain-teknologi, smarta elnät och vätgas. Författarna menar även att sandlådor kan underlätta vid mer omfattande regleringsprocesser, såsom marknadsintegration och sektorkoppling.
- Författarna bedömer att behovet av regulatoriska sandlådor sannolikt ser likadant ut i andra EU-länder, men påpekar att det nationella regelverkets detaljnivå kan variera och därmed även behovet av att justera och implementera detaljerade regelkrav.
- Till exempel nämns att energigemenskaper regleras av två europeiska direktiv, som ger medlemsstaterna friheten att anpassa implementeringen gällande hur gemenskaperna ska organiseras och vilka infrastrukturer som ska omfattas. Det finns därför manöverutrymme att designa energigemenskaperna i den nationella lagstiftningen.

Erfarenheter och framgångsnycklar

- Utvärdering av regulatoriska sandlådor har hittills skett i relativt begränsad omfattning, eftersom det fortfarande är ett relativt nytt fenomen inom energimarknadsområdet. Brittiska Ofgem publicerade dock i ett tidigt skede insikter efter att ha testat sin modell för regulatoriska sandlådor. Intressant nog var det totala antalet ansökningar 68, men endast sju gick vidare till nästa fas för testning. **Det konstaterades att en stor del av innovationerna kunde gå vidare utan att behöva en sandlåda, på grund av att sökanden hade ett behov av regulatorisk rådgivning snarare än av undantag för testverksamhet.**
- Mängden och kvaliteten på de ansökningar som mottogs i det första ansökningsfönstret för Frankrikes tillsynsmyndighet, Commission De Régulation de l'énergie (CRE) – där majoriteten lämnades in inom eller nära tidsfristen – skapade en administrativ börda. CRE gjorde en samlad insats för att göra ansöknings- och godkännandeprocessen tydlig och begriplig. CRE genomförde också en omfattande kommunikationsinsats med exempelvis webbseminarier för att förklara sandlådeprocessen.
- I en utvärdering av Tysklands tillsynsmyndighets, Bundesnetzagentur (BNetzA), SINTEG-program framgick det att regulatoriska sandlådor och deras försöksklausuler välkomnades av aktörer och bidrog till ett stort intresse för att delta i programmet. De regulatoriska sandlådorna i SINTEG-programmet visade sig vara ett effektivt sätt att skapa innovationssystem för att bemästra tekniska, reglermässiga och organisatoriska utmaningar tillsammans med olika aktörer.

Finansinspektionens innovationscenter

- År 2017 fick Finansinspektionen (FI) i uppdrag av regeringen att utreda hur myndigheten kan möta de behov som uppkommer när finansiella företag vill erbjuda nya innovativa finansiella tjänster.
- År 2018 införde FI ett innovationscenter, som ett led i en riktad insats för information och vägledning. FI bedömer att ett innovationscenter, tillsammans med andra insatser för tydligare information och enklare tillståndsprocesser, är viktigare än en regulatorisk sandlåda.

Källa: Finansinspektionen 2017

Insikter från konsultstudie och intervjuer

Insikter från konsultstudie & intervjuer

- En majoritet av de intervjuade marknadsaktörerna är positiva och efterfrågar regulatoriska sandlådor och vägledning.
- I intervjuerna belyser respondenterna att både **policy- och innovationsdrivna sandlådor efterfrågas** och att Ei bör inta en alltmer proaktiv roll i utveckling och anpassning av regelverken utifrån marknadernas behov.
- Ett flertal intervjuer lyfter behovet av en **bättre dialog** med Ei avseende den regulatoriska utvecklingen.
- De allra flesta marknadsaktörer ansåg att **Ei är rätt myndighet för styrning** av verksamheten för regulatoriska sandlådor.

Insikter från konsultstudie & intervjuer

- **Information och regulatorisk rådgivning** är oftare viktigare än regelrätta undantag. Erfarenheten från Ofgem är att en stor andel av inkommande frågeställningar kan hanteras i innovationscentret, utan att behöva gå vidare till en sandlådeverksamhet.
- Finansiering bör inte vara en integrerad del av verksamheten.
- Litteratur och kompletterande intervjuer med tillsynsmyndigheter visar att **resursbehovet ofta är som störst när arbetet initierats hos myndigheten, och minskar när inläring skett** både hos marknadsaktörer och hos myndigheten internt.
- Viktigt att främja konkurrens mellan aktörer, exempelvis genom att ge marknaden **kontinuerlig information**.

Modellförslag

Innovationscenter och modell för en eventuell framtida stegvis implementering av försöksverksamhet i form av regulatoriska sandlådor

Försöksverksamhet i form av regulatoriska sandlådor kan implementeras stegvis

- **I ett första steg avser Ei att inrätta ett innovationscenter, där innovatörer kan få information och vägledning inom energimarknadens regelverk. Ett innovationscenter kan implementeras utan lagändring, inom ramen för Ei:s uppdrag att främja marknadernas funktion som återfinns i förordning (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen.**
- **Om regulatoriska sandlådor ska implementeras i framtiden finns det ett behov av vidare utredning för att identifiera behov av undantag och hur ett juridiskt ramverk för regulatoriska sandlådor kan utformas.**

Ei:s innovationscenter

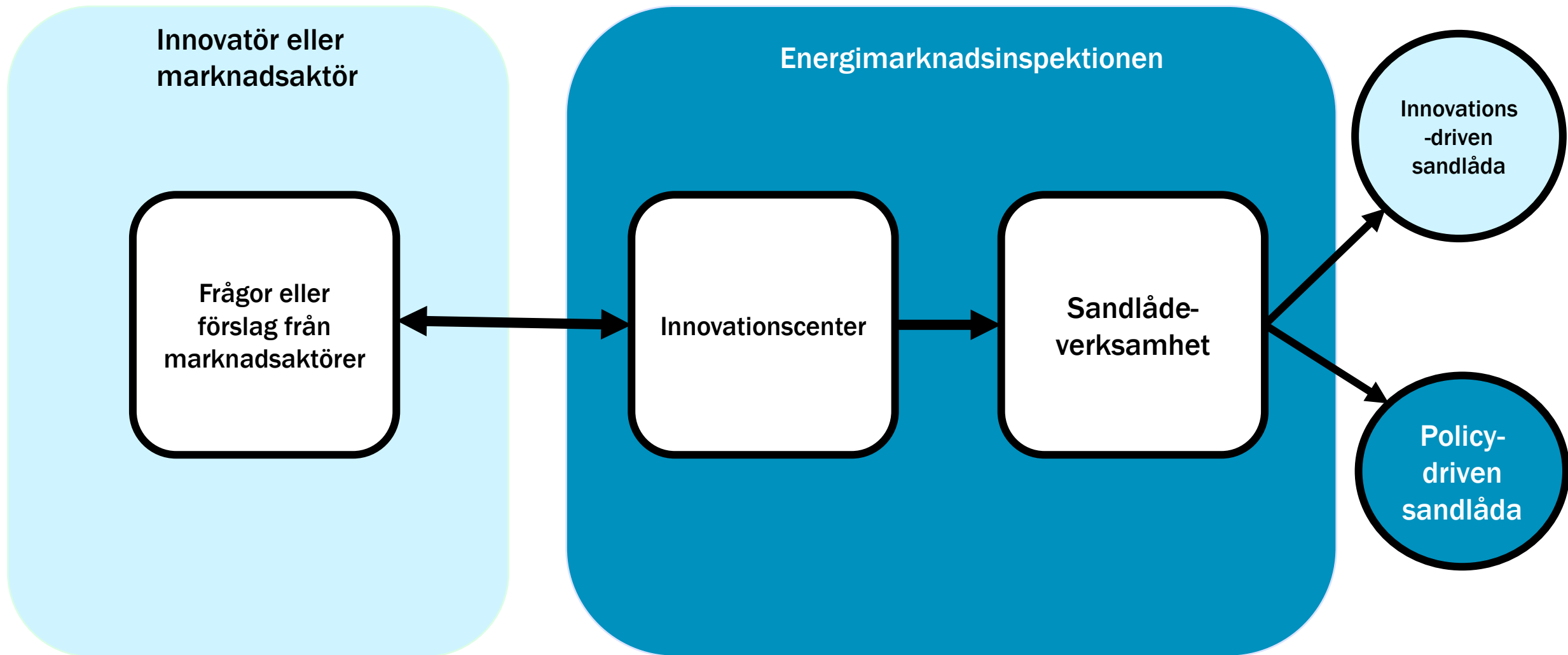
- Ett innovationscenter kan fylla många olika funktioner och bidra till information, kunskapsspridning och regelutveckling. Bland annat kan ett innovationscenter tillhandahålla information och vägledning till innovatörer eller andra marknadsaktörer. **Innovatörernas frågeställningar belyser hur väl det befintliga regelverket fungerar och vilka behov av regelutveckling som finns, och kan tas tillvara som en del av Ei:s regulatoriska lärande.** Innovationscentret kan även fungera som ett forum för dialog med branschaktörer om en eventuell sandlådeverksamhets utformning och vilka behov av undantag som finns.
- Med ett innovationscenter kan Ei i större utsträckning möta **efterfrågan av regulatorisk vägledning från marknadsaktörer och andra intressenter, samt arbeta mer proaktivt med innovativa lösningar som har en oklar hemvist i regelverken.** Ei kan även höja myndighetens kunskap om nya innovativa tjänster, stärka sin kollektiva förmåga och möta marknadens behov av effektiv och ändamålsenlig regelutveckling.

Ei:s innovationscenter

- Myndighetens dialog med branschen kan stärkas och vidareutvecklas genom att centret fungerar som en gemensam kontaktyta mot marknaden för samverkan kring innovation och regelutvecklingsfrågor.
- Om den samverkansaccelerator som Komet har föreslagit (SOU 2022:68) realiseras kan Ei använda innovationscentret som kontaktyta med övriga deltagande myndigheter.

Hur kan en regulatorisk sandlåda utformas?

Övergripande ramverk

- **Styrning** Ei föreslås, i egenskap av tillsynsmyndighet, vara ansvarig för att utforma och administrera ett innovationscenter och en eventuell framtida sandlådeverksamhet.
- **Policy- och innovationsdrivna sandlådor.** Ett juridiskt ramverk bör utformas för att vara kompatibelt med både innovationsdrivna och policydrivna sandlådor, men utan krav på att policydrivna sandlådor ska genomföras. I en policydriven sandlåda utformar tillsynsmyndigheten det eller de undantag som ska testas och verksamheten utgår från att tillsynsmyndigheten vill uppnå ett specifikt mål. Det kan exempelvis vara att främja mer miljövänlig elproduktion och mer efterfrågefleksibilitet eller att utvärdera utformningen av kommande regelverk. En innovationsdriven sandlåda utgår från att innovatörerna själva identifierar och ansöker om undantag för nya affärsidéer som de vill förverkliga.

Övergripande ramverk

- **Behov av juridiskt ramverk.** Ett regelverk för regulatoriska sandlådor bör ange under vilka förutsättningar undantag kan beviljas samt specificera bedömningsgrunder för regulatoriska sandlådor. Bedömningsgrunder och kriterier kan säkerställa att aktörer som ansöker till en sandlåda uppfyller minimikrav för en säker och ändamålsenlig testverksamhet. Det är en förutsättning för att tillhandahålla tillståndspliktiga tjänster att verksamheten uppfyller vissa grundkriterier, för att inte riskera att skada förtroendet från marknaden eller konsumenter. Ett behörighetskriterium för ansökan till en sandlåda bör vara att sökanden har genomfört samråd med berörda aktörer. Det bör framgå av det nya regelverket under vilka förutsättningar ett beslut om undantag kan återkallas och att beslut om undantag kan förenas med villkor. Försöksverksamhet är förknippad med risker och en tydlig reglering sätter ramarna för hur dessa risker ska hanteras.

Övergripande ramverk

- **Behörighet och testavgränsningar.** Aktörer som verkar eller planerar att verka på energimarknaden bör genom ett objektiva urval baserat på legalitetsprincipen och likabehandlingsprincipen beviljas behörighet att ansöka till en sandlåda. Testavgränsningar för sandlådan bör inkludera att försöksverksamheten specificeras i tid och omfattning, att det finns en utarbetad utvärderingsstrategi och exitstrategi samt en utarbetad plan för hur konsumenter ska skyddas.
- **Tidsperspektiv.** En testperiod kan lämpligtvis vara 2–4 år för att ge tillräckligt underlag för utvärdering.

Övergripande ramverk

- **Finansiering.** Ei ska inte bidra med finansiering till de projekt som beviljas undantag för regulatoriska sandlådor.
- **Exitstrategi och utvärdering.** En utarbetad utvärderingsstrategi ska bidra till att skydda motstående intressen och kan utgöra underlag till regulatoriskt lärande för tillsynsmyndigheten. En exitstrategi är ett viktigt verktyg för att säkerställa att försöksverksamheten avslutas på ett sätt som tillvaratar de lärdomar som uppdagas under testets gång samt att eventuella risker vid avslut hanteras på ett säkert sätt. Det bör därför vara ett krav att en utvärderingsstrategi och en exitstrategi bifogas till ansökan och ligger till grund för tillståndsprövningen. Krav på hur utvärdering och exitstrategi ska utformas bör framgå av det juridiska ramverket, eftersom de är av stor vikt för att säkerställa att försöksverksamheten kan bedrivas på ett säkert sätt. Det är fördelaktigt om det framgår av lag att exitstrategi och utvärdering är ett krav för att försöksverksamhet ska få bedrivas. Sandlådeverksamheten bör granskas regelbundet genom oberoende utvärderingar.

Policy- och innovationsdrivna sandlådor

- Innovationsdrivna sandlådor ligger till grund för att undanröja hinder för en marknadsdriven innovation. Marknadsaktörer, befintliga regulatoriska sandlådor internationellt och Ei har identifierat mervärden i att inkludera policydrivna arbetssätt. Policydrivna sandlådor kan möjliggöra för Ei att arbeta mer proaktivt och strategiskt genom att identifiera prioriterade frågor.
- I modellen för hur sandlådor kan utformas och bedrivs bör det, för att uppfylla kravet om genomförbarhet, vara tydligt i vilken utsträckning som policydrivna arbetssätt ska tillämpas. De enklaste sätten som har identifierats i omvärldsbevakningen för att inkludera policydrivna arbetssätt är att tillämpa tematiska ansökningsperioder eller uttalade policymål för sandlådeverksamheten.
- Regulatoriska sandlådor bör ha möjlighet att utvecklas och anpassas till de olika behov som uppstår. Det finns en ökande trend att på olika sätt inkludera policydrivna arbetssätt i sandlådemodellen. Genom att utforma en eventuell framtida sandlådeverksamhet med både innovations- och policydrivna arbetssätt har modellen möjlighet att anpassas och utvecklas efter rådande kontext.

Vägen framåt

Hantering av nutida (& framtida) utmaningar

- Det föränderliga energilandskapet medför utmaningar, och det ställs ett allt högre krav på tillsynsmyndigheter att hantera komplexa problem och vara redo att hantera det som ännu inte är känt. **Regleringen av energimarknaden kräver å ena sidan stabilitet och förutsägbarhet, å andra sidan behöver regelverk anpassas till den omfattande energiomställningens innovationer och rekommendationer från EU.**
- Med de förslag som Ei presenterar i rapporten har myndigheten **bättre förutsättningar att möta de rekommendationer och förslag kring regulatoriska sandlådor som kommer från Europeiska rådet, kommissionen, och CEER.**
- **En mer detaljerad strategi för användning av regulatoriska sandlådor kommer att presenteras av kommissionen under andra kvartalet 2023.**

Hantering av nutida (& framtida) utmaningar

- Givet det föränderliga energilandskapet och den accelererande teknikutvecklingen delar vi synen som förs fram i SOU 2022:68 att myndigheter måste verka för **aktivt medskapande i innovationsprocesser, samt våga göra det möjligt att pröva nya lösningar och arbetssätt som kan främja innovation.**
- Det finns en efterfrågan på regulatorisk vägledning från de branschaktörer som har intervjuats inom ramen för projektet. **Den upplevda otydligheten i regleringen ses av många intervjuade aktörer som ett hinder för innovation och energiomställningen.**
- På sikt kan innovationscentret fungera som ett **forum för att sprida kunskap till branschaktörer och öka förståelsen kring lärdomar från en eventuell sandlådeverksamhet.**

Vägen framåt

- **Framåt kan det behövas en vidare analys för att utreda om regulatoriska sandlådor ska implementeras, och hur det juridiska ramverket i så fall ska utformas. Rapporten har till viss del fokuserat på ellagstiftningen, men behov av att implementera sandlådeverksamhet genom försöksklausuler i naturgaslagen (2005:403), fjärrvärmelagen (2008:263) och fjärrkylelagen (2022:332) kan behöva utredas framåt.**
- **Innovationscentret kan ge Ei värdefull kunskap i hur behoven av regelutveckling ser ut.**
- **Vi kommer fortsätta att informera om arbetet på projektsidan för regulatoriska sandlådor på ei.se. Lägg gärna in dig som prenumerant på nyheterna på sidan, så får du dem i din mejl när vi lägger upp något nytt.**

Övriga frågor eller funderingar?

